

La recuperació d'un document excepcional: el film *Granollers, Festa Major 1914*

133

Ponències
Anuari del
Centre d'Estudis
de Granollers
2004

El dilluns 23 d'agost de 2004, noranta anys després de la seva filmació, es projectava al Teatre Auditori de Granollers un documental cinematogràfic excepcional. Es tracta d'un conjunt d'imatges de Granollers de 1914 que sumen un total d'onze minuts, al qual, atenent al seu contingut, vàrem donar per títol de *Granollers, Festa Major 1914*. Aquesta és la petita crònica sobre la identificació, recerca d'informació i investigació d'aquest film, perdut i retrobat per a la ciutat.¹

Aquesta crònica té el seu inici el mes d'abril de 2003, quan l'Arxiu de la Filmoteca de Catalunya ens demanà ajuda per a la identificació d'unes imatges: una cinta titulada *Llegada del Orfeó Català*, semblava granollerina.² De les fotografies enviades, en una es reconeixia perfectament l'Ajuntament de les Franqueses del Vallès; pel que feia a les vistes generals (més tard es va saber que alguna de les imatges estava girada) es podia identificar perfectament una columna de la Porxada i la façana de l'Ajuntament, cosa que confirmava que, com a mínim, hi havia alguna imatge de Granollers.

Alertats que aquelles imatges cinematogràfiques de la ciutat podien ser les més antigues conegudes fins aleshores, començaren els

¹ Una primera versió d'aquest article fou publicada a la revista especialitzada *Cinema Rescat* (Any VII, núm. 14, 2003, pàg. 25-35). Els autors agraïm als responsables de l'Associació Cinema Rescat, entitat dedicada a la investigació, recerca i recuperació del patrimoni cinematogràfic, la possibilitat de reproduir bona part de l'article original en aquestes pàgines, ara actualitzat. Agraïm també a totes aquelles persones que ens han ajudat o han portat informacions que han estat vitals per a la identificació de les imatges i especialment: Conxita Armengou, Carme Barbany, Mariona Bruzzo, Mireia Castanyer, Paco Cruz, Josep Font, Amador Garrell i Garcia, Josep Garrell i Soto i senyora, Palmira González, Isabel Gratacòs, Herminia Jubany, Carme López, Carles Masjuan, Xavier Muñoz, Jordi Pablo, Carme Pérez, Josep Peycasat Fàbregas, Jordi Planas, Miquel Porter i Moix, Quico Sala, Lluís Tintó, Joan Vila, Pitu Vila, Roc Villas. Fem extensiu el nostre agraïment a la Filmoteca de Catalunya, l'Hemeroteca Municipal Josep Móra de Granollers i la Societat Coral Amics de la Unió de Granollers.

² La Filmoteca de Catalunya estava preparant l'edició del segon volum de «Fons nitrats de la Filmoteca. No ficció» dirigit pel doctor. Miquel Porter i Moix, i coordinat per la doctora Palmira González de la Universitat de Barcelona, i amb la col·laboració de la historiadora Iolanda Ribas i Josep Calle, documentalista de l'Arxiu de la Filmoteca de Catalunya. Carme López, experta en vestuari i col·laboradora de la Filmoteca, va pensar que probablement les imatges eren de Granollers.

contactes amb l'Hemeroteca Municipal Josep Móra de Granollers dirigida per Lluís Tinto³, amb la responsable de l'Arxiu d'imatges de l'Ajuntament de Granollers Carme Pérez i, evidentment, amb Quico Sala, regidor de Cultura.

En els fotogrames enviats hi havia alguna cosa familiar. La pista estava en un fragment del llibre *Granollers Vila Oberta*, d'Amador Garrell i Alsina, que és un dels grans referents locals per saber com eren i vivien els granollerins de finals del segle XIX a mitjan XX. Un recull de la vida i la mort, el dia a dia, les festes i les anècdotes, i parla de les formes de lleure, com el cinema i les Festes Majors. En un passatge recordava que «*l'Any 1914 és l'any de l'Orfeó Català. I el primer de la guerra europea... Aquell any es posà la primera pedra del nou hospital i asil; en Marià Puig, empresari del Mundial Cine, féu venir un equip de la casa Gaumont per a filmar un documental de la festa....*».⁴

L'origen del film quedava clar i precisava el moment històric. El text confirmava també la primera sinopsi de la Filmoteca. El programa de la Festa Major, publicat a la portada del periòdic *El Vallès Nou* (1.9.1914) va permetre situar cronològicament els esdeveniments filmats. Una mica més tard, la consulta del programa oficial d'aquella Festa Major i l'especial d'anuncians, impressos a can Garrell, corroborarien totes les imatges al film.

Responent a la invitació de l'Arxiu de la Filmoteca, el 30 d'abril vàrem traslladar-nos a l'arxiu per visionar el film i tractar amb la seva responsable, Mariona Bruzzo, de la seva possible preservació i restauració.⁵ La visualització d'aquells onze minuts van ser emocionants; però també vàrem poder comprovar el deteriorament d'aquell nitrat. Calia fer el possible per salvar les imatges i fer-ho ràpid. De tornada a Granollers, ja amb un compromís moral per preservar el curtmetratge per a la ciutat, vàrem creure que els títols de «*Visita del Orfeó Català*», o «*Primera pedra...*», no servien, i fou aleshores quan va sortir la idea de titular aquell conjunt d'imatges *Granollers, Festa Major 1914*.

³ Tots els que investiguem la història de la nostra ciutat estem en deute amb Lluís Tintó. Per la seva dedicació, tossuderia i voluntat vers Granollers. La seva predisposició i ajuda han fet possible molts dels estudis de la ciutat.

⁴ En l'apèndix es reproduïx el fragment complet, així com també el Programa Oficial de la Festa Major de l'any 1914.

⁵ En la visita a l'Arxiu de la Filmoteca, hi vàrem participar Quico Sala, Josep Font, Lluís Tintó i els qui signem aquest article, tret de Rosa Cardona que és la responsable directa dels treballs de restauració.

Ben aviat s'iniciaren les gestions per tal de fer possible la preservació del film, i el 20 de maig, no feia encara un mes de la visita, la Comissió de Govern de l'Ajuntament de Granollers aprovava un dictamen relatiu a «*Cinerització i realització internegatiu curtmetratge de Granollers*», en el qual es destacava el valor del film com a patrimoni documental de la ciutat i la seva possible utilitat. L'internegatiu de preservació i una primera còpia de projecció en 35 mm quedarien en dipòsit a la Filmoteca, però propietat de l'Ajuntament de Granollers. A requeriment de l'Ajuntament, la Filmoteca facilitaria la còpia positiva per poder-se projectar a sales de cinema.

El nitrat no pot esperar

Nitrate can't wait (el nitrat no pot esperar) va ser durant molt de temps l'eslògan utilitzat per arxius filmics i institucions preocupades per la desaparició del patrimoni filmic. Aquesta frase és malauradament una realitat per a molts films i tenia un significat literal per a *Granollers, Festa Major 1914*. El material presentava signes clars d'instabilitat química i fragilitat física, que indicaven que el procés de descomposició del suport i de l'emulsió havia començat i era necessari preservar-lo.

El rotlle de pel·lícula en suport nitrat restaurat per l'Hemeroteca Municipal de Granollers i la Filmoteca de Catalunya, és una còpia de projecció en 35 mm, format mut i 200 metres de longitud. Les característiques del suport (forma i perfil de les perforacions, posició i tipus d'empalmaments...) indiquen que es tracta, gairebé segur, d'una còpia de l'època. Els rètols són els originals i estan redactats en castellà. El material indica, també, que els intertítols són de primera generació (es van realitzar directament en positiu i es van muntar després a la còpia de projecció), mentre que els plans d'imatge indiquen que es tracta d'una còpia de segona generació (es va tirar a partir d'una altra còpia i no del negatiu de càmera). Aquest fet era una pràctica corrent durant l'època, quan no es disposava d'emulsions de duplicació adequades.

Tal com era habitual a la cinematografia del període mut, es tracta d'una còpia acolorida. A *Granollers, Festa Major 1914* no ho estan tots els plans, sinó tan sols els intertítols (pràctica molt habitual en el cas de documental o noticiaris). El sistema utilitzat en l'acoloriment

dels títols és el de tenyit per imbibició al laboratori. El procediment de tintatge consistia a enrotllar la pel·lícula en uns bastidors i submergir-los dins d'unes grans cubetes plenes de colorant (anilines dissoltes en aigua) en aquest cas de color vermell.

El suport indicava que en algun moment, quan ja havia iniciat la contracció del suport, va ser projectat, i això va lesionar irremediablement una gran quantitat de les perforacions del marge dret del film. Part de les perforacions van ser reparades amb cinta adhesiva que amb el temps es va alterar i va deixar residus adhesius que van acabar descomponent la imatge de plata i accelerant el procés de descomposició.

La fragilitat produïda per la degradació química del suport i de l'emulsió, així com les lesions físiques provocades per l'intens ús de la còpia al llarg de la seva vida comercial (perforacions forçades, ratlles al suport i a l'emulsió, empalmaments fràgils...) complicaren extremadament les feines de condicionament del material, realitzades a l'Arxiu de la Filмотeca, per Xavier Càmera i les de duplicació fotogràfica, realitzades per Milagros Arribas al laboratori especialitzat en tasques de restauració cinematogràfica ISKRA.

El procés de duplicació fotogràfica sobre material de seguretat es realitza en una copiadora òptica, adaptada per admetre films amb nivells de contracció alts. Aquestes copiadores posseeixen un sistema d'immersió de la pel·lícula en líquid, fet que minimitza les ratlles i petites lesions de l'original.

A les dificultats expressades fins aquest punt, cal afegir-hi un derivat de les pròpies característiques tècniques del material: als films de producció Gaumont la interlínia que separa els fotogrames està situada enmig de la perforació, i aquest fet ha obligat els tècnics a realitzar la duplicació pràcticament fotograma a fotograma.

Un film indocumentat trobat a Barcelona

La casa Gaumont, acreditada productora francesa, s'instal·là a Barcelona el 1904 veient, igual que l'altra filial francesa Pathé, les favorables condicions que ofería la ciutat catalana per al negoci cinematogràfic. Situada al passeig de Gràcia núm. 66, el juny de 1909 fou nomenat gerent de la sucursal Henri Huet. La casa

tingué una infraestructura plenament sòlida des dels seus inicis i sobrada capacitat per confeccionar una xarxa empresarial a tot Espanya, amb la implantació de subagències i dipòsits a les principals ciutats espanyoles. No sols es dedicà a la producció, sinó que amplià el seu negoci amb la distribució del material d'altres productores, com la Targa Film, Ambrosio, Segre Films o Trans Atlantic, entre d'altres.

A part de l'extensa filmografia de ficció que produí la Gaumont, també cal destacar l'important volum de films documentals que filmà per tot el món. Les anomenades *Actualidades Gaumont* o *Noticario Gaumont* omplien els programes de totes les sales d'exhibició. Es tractava de filmacions de 150 a 300 metres, les quals eren presentades com a panoràmiques, vistes naturals, instructives, científiques o simplement documentals, per mostrar a l'espectador paisatges llunyans, rituals socials, animals exòtics o documentals científics de caire educatiu. Amb l'esclat de la Primera Guerra Mundial s'incorporaren els noticiaris que feien referència als esdeveniments bèl·lics que estaven succeint en aquells moments.

És aquí on rau la dificultat per localitzar el títol amb el qual s'estrenà el documental en qüestió. Tots quedaven emmarcats amb el títol genèric d'*Actualidades Gaumont*, que també era el cas dels documentals produïts per la Pathé, amb la *Revista Pathé* o *Pathé Journal*, o bé els de la productora catalana Studio Films amb la *Revista Studio*. Només aquells esdeveniments realment rellevants podien aspirar a ser presentats amb un títol propi.

Els operadors de la Gaumont han estat múltiples; a casa nostra se sap del cert que dos pioners varen treballar per la casa francesa: des del 1907 fins al 1912, Josep Gaspar i Serra, el qual fou substituït per Francesc Puigvert.

La pel·lícula, un cop filmada, de ben segur que fou projectada tantes vegades com l'exhibidor va poder, amb la finalitat de treure'n el màxim rendiment. Un cop el film quedà obsolet per a la seva projecció va entrar en un període d'anys, durant els quals es desconeix la ubicació que tingué el nitrat, fins que hi aparegué la figura de Miquel Porter i Moix, pioner en la recuperació de films i capdavanter de la historiografia del cinema català. Ell mateix ho comentà així: «*Trobada al Mercat de les Glòries de Barcelona i comprada a un preu irrisori i al pes, aquesta cinta va cridar-me*

fortament l'atenció ja que es tractava d'unes vistes d'una ciutat catalana. En aquell temps Henri Huet, representant oficial de la casa francesa Gaumont, encarregava aquest tipus de documentals locals a diversos cineastes, cosa que fa difícil atribuir-li una paternitat concreta. Amb tot, la riquesa antropològica i la bellesa artística del testimoni bé valen la pena d'una restauració.»

La pel·lícula va tenir la sort de formar part del tant per cent tan petit de films conservats que han aconseguit arribar fins als nostres dies. La implantació de les filmoteques fou la sortida primordial per a aquest tipus de documents històrics. Tot i que les condicions de conservació que proporcionen els arxius filmics són les més òptimes (en aquest cas l'Arxiu de la Filmoteca de Catalunya), a causa de les especials característiques del nitrat de cel·lulosa, la pel·lícula no està absoluta de patir la progressiva degradació i descomposició. Per aquest motiu és prioritari no sols la preservació dels films sinó també la restauració dels originals. El mateix Miquel Porter comentà sobre això: *«com a recuperador de films antics i especialista en cinema realitzat a Catalunya, voldria insistir sobre la necessitat de restauració de peces especialment representatives. Cal, doncs, agrair de manera especial l'encert de l'Ajuntament de Granollers per haver propiciat la restauració d'aquest original.»*

La pel·lícula esperà, al costat de centenars de cintes més, la intervenció del catalogador. L'historiador del cinema, partint dels seus coneixements en l'àmbit de la historiografia del cinema, ha de realitzar un estudi en profunditat del film amb l'objectiu últim, no sempre possible, d'identificar-lo. En el cas dels films de ficció la fita és el títol de la pel·lícula; pel que fa als documentals la finalitat és aconseguir el màxim de dades possibles de l'esdeveniment filmat. L'historiador en aquest cas podríem dir que utilitza una metodologia semblant a la que usa un arqueòleg: investigar al detall, aproximar cronologies i, sobretot, utilitzar la interdisciplina.

És primordial la col·laboració d'especialistes d'altres àmbits científics, tant tècnics com humans, per a la correcta identificació de les imatges. Com qualsevol altre document històric, la principal eina és el material mateix. En aquest cas, l'estudi tècnic que en realitzi el restaurador ens ajudarà a situar el suport en el qual estan impressionades les imatges. A partir d'aquí la investigació minuciosa és la que val, amb la posterior consulta a altres arxius i, en aquest cas, a l'Hemeroteca Municipal. Un cop s'ubicà el do-

La recerca a partir de les imatges

A la Filmoteca, la pel·lícula portava per títol *Llegada del Orfeó Català*. En una catalogació preliminar s'havia adjudicat la producció a la casa francesa Gaumont, ja que als intertítols hi apareixia, de manera repetida, el famós logotip de la Margarida. Aquesta era la sinopsi completa de la primera catalogació:

«Els membres de l'Orfeó Català, la majoria nens i nenes, amb el vestit característic desfilen per un carrer, un d'ells porta el pendó de l'Orfeó. Els nens del poble saluden a la càmera traient-se el barret. Panoràmica de la localitat. Els gegants i els cap-grossos posen per a la càmera abans de començar a ballar. Plans fixes d'un ball de saló. Panoràmica de ball de sardanes a la plaça amb un grup de nens dins el cercle que miren a la càmera. Taula amb autoritats, un d'ells llegeix un discurs. Panoràmica de quasi 360° dels assistents a l'acte. Benedicció de la primera pedra del nou hospital i asil. Sortida de la cursa de bicicletes, pla de la carretera amb els ciclistes apropant-se, arribada a la meta.»

Confrontant el text d'Amador Garrell i Alsina, els programes de la Festa Major publicats i els comentaris de la primera sinopsi i intertítols, més les notes de la premsa local, podíem anar completant tot el que va passar aquella Festa Major. Esteve Garrell, en el seu Programa Anunciador de 1914, afirmava *«l'Orfeó Català, la gloriosa corporació coral que visitarà aquesta vila l'16 de setembre, donant un concert en el local del «Mundial Cine»»*.⁶

Popularment es deia que l'Orfeó Català havia vingut per la inauguració del cinema Mundial. És normal creure-ho ja que hi ha

⁶GARRELL I ESCORSELL, Esteve: *Programa Anunciador. Granollers. Festa Major 1914 Programa Comercial de Granollers del Vallès. La Festa Major a través dels anys. Apunts històrics locals, escrits expressament per a aquest Programa Comercial.* Granollers, Impremta Garrell, 1914, i també *El Vallès Nou* 1.9.1914.

imatges d'un arc decoratiu, al mig del carrer, amb el nom del cinema. Però l'Orfeó venia el dia el dia 6 de setembre i el cinema s'havia inaugurat al març del mateix any.⁷

Les imatges del film no segueixen l'ordre temporal real marcat al Programa de la Festa Major. La cinta s'obre amb l'Orfeó, probablement perquè es va voler destacar aquest acte en concret i no seguir un ordre cronològic. Pel que es dedueix, també filmaren en dies anteriors. Es nota la voluntat de ressaltar uns actes determinats, o potser els que podien tenir més projecció, i no pas tota la festa.⁸

Per Amador Garrell i Alsina sabem que la societat L'Alhambra va intervenir en fer venir la massa coral i que hi treballaven des de 1913. Però per les actes de la Societat Coral Amics de la Unió sabem que aquesta entitat també hi va intervenir: *«El señor presidente también da cuenta de la entrevista que tuvo con una comisión que la Junta de las citadas Sociedades tiene en proyecto contratar el «Orfeó Català» para la fiesta mayor de esta Villa y que le agradecerían que esta Sociedad les ayudase en su empresa para contratar tan reputado número de artistas cantantes con nota. A petición de algunos Sres. Socios se acuerda conceder facultad a las Juntas para que proceda sobre este particular.»* (12.7.1914). A les actes no es torna a parlar més del tema.⁹

Pel que s'intueix amb tota la documentació obtinguda, la implicació de la societat civil local fou total. Probablement, la vinculació familiar del Mestre Lluís Millet –cofundador de l'Orfeó Català amb Amadeu Vives, el 1891– amb l'Ametlla del Vallès, i les amistats i contactes locals afavoriren aquesta vinguda a la ciutat. Sembla clar que els promotors foren la societat L'Alhambra, que altres entitats s'hi adheriren i que, al final, l'Ajuntament, també hi va intervenir.

⁷ «El Mundial Cine, ubicat al carrer Príncipe de Viana, on encara és avui en dia, s'inaugurà el 18 de març de 1914...». Las fotografies conegudes corresponent a aquesta vinguda. Vegeu: BOTEY, Lambert. MEDALLA, Jordina: *El Cinema*, abans de la Guerra Civil. Col·lecció Coneguem Granollers núm. 5, Granollers, Ajuntament de Granollers, 1987, pàg. 7 i 8.

⁸ Segons el Programa de la Festa Major, «a las 15: Inauguración del Laboratorio Químico Bacteriológico de este Partido». Això no es va filmar i passava una hora abans de la col·locació de la primera pedra. Per sort, imatges d'aquest laboratori i amb la presència del doctor Canal (el seu director), foren incloses en el film *Granollers Industrial* (1923) de Ramon Dagà, pioner del cinema a Granollers. Són imatges de les més antigues que es conserven a Catalunya sobre ciència i tecnologia.

⁹ Sobre la Societat Coral Amics de la Unió de Granollers, vegeu: MONJA, Paco: *Societat Coral Amics de la Unió. 125è aniversari (1877-2002)*. Col·lecció Coneguem Granollers núm. 13, Granollers, Ajuntament de Granollers, 2003.

Segons *El Vallès Nou* (26.7.1914) a finals de juliol s'esmerçaven a tancar els darrers detalls: «Dimars estigué una comissió a Barcelona a veurer al Mestre Millet parlant amb éll de varis detalls de la festa. Tenim entes que aquest í'l mestre Pujol vindrán demà dilluns per a posar-se d'acort, sobre varis punts que faltan concretar, principalment el del lloc». Poc després i segons el mateix setmanari (9.8.1914) sorgiren alguns problemes:

«Com siga que'ls representants de dit Orfeó que vingueren dies enrera, per varies raons qu'exposaren no cregueren lloc apropósit per a donar el concert l'envelat que dita Societat aixeca cad'any a la Plassa d'En Perpinyá, la Societat 'La Alhambra' es deslligá de tot compromís, renunciant a ser la gestora i responsable de la vinguda de l'Orfeó.

La Comissió de festes del Ajuntament recullint amb molt bon encert la iniciativa de 'La Alhambra', es proposa fer les gestions per a que poguessim fruir per la Festa Major un número tant important i que ja teniem els granollerins a mitg coll, com és un concert per la benemérita institució choral de Catalunya, l'Orfeó Catalá. A aquest fi va convocar als presidents de les societats recreatives de la vila, amb quis sembla s'ha posar d'acort, poguent avui adelantar la nova de que si causes imprevistes no ho impedeixen, tindrém per el dia 6 de Setembre a la tarde la visita de l'orfeó Catalá, que donará un concert en el local del 'Mundial Cine', lloc el mes capás de Granollers per a celebrar tal acte.

Ens alegrém de debó de que la comissió de festes del nostre Ajuntament hagi recullit la iniciativa de 'La Alhambra' i'ns regali per la Festa Major amb una audició del Orfeó Catalá, gloria de Catalunya. Si dels ingressos que's fassin resulta algún remanent després de pagats els gastos, com també volien fer els de 'La Alhambra' será destinat al Sant Hospital d'aquesta vila».

Tot apunta que als membres de 'La Alhambra' no els va agradar que el concert no es fes al seu envelat, sobretot per problemes de sorolls exteriors i d'acústica; però ja que tot estava emparaulat, també hi havia el desig de seguir endavant amb l'acte. Pel que s'entreveu, el Mundial Cine deixà el local, que si que reunia les condicions adequades: segons diu *El Vallès Nou* (16.8.1914) «...tindrà lloc al local del Mundial Cine que galantment han cedit per a tal objecte els propietaris del mateix». I sort que es va fer aquí, perquè els cantaires van esperar una bona estona dins el tren, per la pluja, que no parava de caure quan van arribar, i

fins a ser rebuts i acompanyats en cercavila fins on actuaven. Les fotografies de la desfilada de l'Orfeó, fins al cinema, ens mostren un terra enfangat. Sort, també, perquè aquella Festa Major havia començat amb poques perspectives.¹⁰

Entre els granollerins hi havia un gran entusiasme que s'encomanà: «*L'aplaçament de la funció de Teatre de Naturalesa en el bosc de can Tarres, que hi havia anunciada, per el mateix dia 6, farà que les colònies estiuenques de La Garriga, La Ametlla i Cardedeu vingan a Granollers per a sentir l'Orfeó, donant una tarda de animat bullici a nostra Vila*».¹¹

Era tan gran l'expectació que fins i tot s'afegí un tren especial de Barcelona cap a Granollers: «*Con motivo de la fiesta mayor que ha de tener lugar mañana en Granollers, entre cuyos festejos se halla el concierto que ha de dar el Orfeó Català, la compañía del ferrocarril de Madrid a Zaragoza y a Alicante ha establecido un tren especial de viajeros con coches de 2ª y 3ª clases, que saldrá de Barcelona a las 14 para llegar a Granollers a las 15.05, teniendo su regreso a las 20.30 y llegando a Barcelona a las 21.20.*»¹²

L'acte depassà les expectatives: «*Al concert, subvencionat per l'Ajuntament i varies Societats de Granollers i quals beneficis eren destinats al Sant Hospital-Assil, hi acudí una gentada immensa, i resultá de debó, essent un nou trionf per als executants i per a son director el Mestre Millet*».¹³ També se sap que el concert deixà uns beneficis de 600 pessetes.¹⁴

¹⁰ «L'any 1914, una circular de Govern Civil limita les possibilitats de l'Ajuntament per assumir les despeses de la Festa Major. Aquesta notícia arriba poques setmanes abans i es pren l'acord d'obrir una subscripció: "No pudiendo, de orden de la superioridad, destinar este Ayuntamiento cantidad alguna para festejos de la próxima Fiesta Mayor, queda abierta la presente suscripción publica por si se allegan fondos para sufragar los gastos de los mismos, pues es deseo de la comisión organizadora no tener que suspenderlos por no irrigar perjuicios a la población en general Granollers 25 de Agosto de 1914". La crida va tenir una resposta unànime per les societats. El Casino va aportar 100 ptes; la Societat l'Alhambra, 100 ptes. Més; la Unió Liberal, 50 ptes.; els Amics de la Unió, 30 ptes.; i els particulars..., finalment el mateix Ajuntament va acabar aportant 400 ptes. Amb aquest import, la celebració de la Festa Major quedà garantida...». CRUZ, Paco: *La Festa Major. Granollers 1857-2003*. Col·lecció Coneguem Granollers núm. 7. Granollers, Ajuntament de Granollers, 2003. [Reedició corregida i augmentada de l'edició de 1993], pàg. 28 i 29.

¹¹ *El Vallès Nou*. 16.8.1914.

¹² *Diario de Barcelona*, 5.9.1914.

¹³ *El Vallès Nou*. 13.9.1914

¹⁴ BARBANY I CIURANS, Carme. *L'Hospital General de Granollers*. Barcelona: Ludwerg Editores, 1999, pàg. 53.

«Vista general». Dues vistes panoràmiques de la ciutat. Imatges preses des del campanar de l'església de Sant Esteve de Granollers

«Llegada del Orfeó Català». Desfilada i arribada de l'Orfeó Català, a les portes del Mundial Cine (carrer del Príncep de Viana). A la imatge inferior destaca el penó de l'Orfeó, dissenyat per l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch i, al centre de la fotografia, somrient a la càmera, en Josep Gratacòs i Peicasat.

Imatge superior: «Los populares gigantes y cabezudos» (carrer del Príncep de Viana)
Imatge inferior: «Un detalle del Ball de Deu en la Alhambra»

Sardanes a la plaça de la Constitució (actual plaça de la Porxada). A la imatge inferior, al mig de la rotllana, amb vestit fosc i alçant la mà, en Josep Gratacòs i Peicasat

«Colocación de la primera piedra del nuevo hospital y asilo». Imatge superior: Francesc Ribas, dret, pronunciant el seu discurs; a la seva esquerra seu el Dr. Valentí Carulla, rector de la Universitat de Barcelona. Sobre la taula, el cilindre a introduir a la primera pedra. Imatge inferior: trípode i operaris amb la primera pedra

«Las carreras internacionales de Bicicletas son ganadas por J. Magdalena». Imatge superior: la cursa al seu pas per les Franqueses del Vallès. Imatge inferior: la cursa al seu pas per la plaça de can Sinia (actual plaça de Maluquer i Salvador)

Identificant les imatges del film

Els nens del poble saluden: Els nens són nens aquí i a tot arreu, i als adults els imiten. Quantes vegades encara avui per televisió veiem persones saludant davant de la càmera?

Panoràmica de Granollers: Aquest comentari ja pertany al primer intertítol: «Vista general». Com ens enredaren aquestes imatges!... eren les que estaven escanejades al revés. Després ens adonàrem que era una panoràmica de quasi bé 350 graus que va des de la plaça de Jacint Verdaguer, (popularment anomenada de la Muntanya), girant cap a l'est fins a la fàbrica de can Torras, a la carretera de la Roca i presa probablement del campanar de l'església de Sant Esteve de Granollers. Dóna una magnífica visió del Granollers de 1914 i es podien reconèixer molts indrets com la Torre de Pinós, l'església de Sant Francesc, la torre de l'Ajuntament coronada per una bandera, una part de la Porxada, can Torrebadella, l'estació de tren...

Els gegants i els capgrossos posen per a la càmera abans de començar a ballar: a l'intertítol: «Los populares gigantes y cabezudos». Una nota del Programa de la Festa Major publicat a *El Vallès Nou* deia: «*Dies 1, 2, 3 i 4 passejaran pels carrers, els Gegants i Nanos*».¹⁵ El programa oficial citava per al dimecres 2 «*Pasacalles por Gigantes y Enanos, durante los días de la Fiestas*». L'Arxiu de la Filmoteca va contactar amb un especialista en gegants, capgrossos i festes populars, en Jordi Pablo, de l'Arxiu Festiu, que en va fer el següent comentari, amb les fotografies corresponents: «*El gegant va vestit de noble medieval, i la geganta a la moda jocfloralesca. Els que mes s'assemblen són els de Badalona o Tivissa-barri d'Avall. Els nans semblen de repertori.*»

Paco Cruz, l'expert local en gegants, va comentar que probablement els gegants que surten a les imatges eren uns que se sap que hi havia a la ciutat a principis del segle XX. Sembla ser que estaven molt deteriorats i uns de nous s'adquiriren als anys vint. Però no podem estar-ne segurs, ja que hi havia el costum de fer venir gegants d'altres poblacions. També va comentar que el grup musical que acompanya els nans i els gegants era molt poc freqüent.

¹⁵ *El Vallès Nou*, 1.9.1914.

Habitualment una única persona amb un flabiol i un tamborí els acompanyava. Poques vegades eren dos músics, com passa en aquest cinta. Trobem el que és habitual, més una segona persona que sembla que toca un grall, nom que rep un dels tubs del sac de gemecs o gaita i que sense la bossa, es tocava amb les dues mans. D'aquest tipus de formació se'n sol dir mitja cobla.

Un petit detall crida fortament l'atenció. En darrer terme i mentre els gegants van ballant al carrer del Príncep de Viana, al fons i pel carrer del Lliri –la seva prolongació–, van passant de manera constant diversos trens de vapor. És poden veure perfectament les locomotores i diversos vagons de carrega, en un moment en què la via del tren passava perpendicularment als carrers esmentats, per l'actual avinguda de Sant Esteve.

Panoràmica de ball de sardanes a la plaça amb un grup de nens dins el cercle que miren a la càmera: Aquestes són les imatges més identificatives, perquè s'hi pot veure perfectament la façana de l'Ajuntament, que s'havia inaugurat entre 1904 i 1905. També es pot identificar la Porxada en un moment en què estava tancada amb unes persianes enrotllables de fusta. Es veu una plaça diferent perquè hi havia edificis avançats, on ara hi ha l'actual olivera en homenatge a Salvador Casanova. Sorpren veure, al revés d'ara, que són més nombrosos els homes que ballen que no pas les dones. Segons Carles Masjuan, de l'Esbart Dansaire de Granollers, sembla bastant clar que ballen una «sardana curta», un ball que és anterior a l'actual sardana i d'una execució bastant simple. A l'inici de les imatges sembla que ballen els curts (uns pocs segons) i de seguida es passa als llargs, que ocupen tota la resta de les imatges.

Un detalle del ball de Deu en la Alhambra¹⁶: per la descripció «Plans fixes d'un ball de saló». Sembla un ball en un interior amb il·luminació diürna o celobert. Sabem que la societat L'Alhambra havia muntat un envelat i que la primera intenció era que l'Orfeó actués en aquest espai; però el mestre Millet s'hi va negar, tot pensant que l'acústica no seria l'adequada. Potser no era l'Alhambra... Costa molt de fer lligar el detall del «ball de Deu» així. Es van fer

¹⁶ L' Alhambra era una societat recreativa de molta anomenada a Granollers. Organitzaven balls, teatre, conferències... El 1885 s'havia construït el Cafè Nou i el 1914 era la seva seu. Vegeu: FARNÉS I SARAROLS, Josep. TINTÓ I ESPELT, Lluís: *Crònica de La Unió Liberal*. Granollers, Ajuntament de Granollers 1981, pàg. 46.

diverses consideracions: és can Déu de la plaça dels Porcs?; és el que s'anomena «Ball de Déu» o «Ballets de Déu», que solien interpretar-se abans d'entrar a l'església? és un ball de 10?

El programa de la Festa Major d'*El Vallès Nou* no parla de cap ball, però anuncia per al dia 3 «A les 11. Balls matinals a l'Envelat, Unió Lliberal i Amics de l'Unió». El programa oficial especifica més: «Jueves, dia 3... A las 1: Danza, en 'La Unión Liberal': Baile, en 'La Alhambra': Ball de deù en los 'Amigos de la Unión'». Cita «Ball de deù». Sembla que al local dels Amics de la Unió, situat en aquells moments al número 39 del carrer de les Travesseres de Caldes, s'hi feia ball.

Per a Josep Peycasat Fàbregas, soci dels Amics de la Unió i que va néixer el 1911, sabem que anomenaven «Ball de deu» al ball que es feia al matí, encara que fos a les 11 h. Era un ball molt popular. Es feia i es continuaria fent durant molt de temps. Era poc protocol·lari. Es podia ballar amb «roba de carrer», al contrari del que passava amb la «Dansa», en què calia anar «mudat» i seguir unes pautes de comportament.¹⁷

Colocación de la primera piedra del nuevo hospital y asilo.

Sota aquest intertítol seguien diverses escenes:

Taula amb autoritats, un d'ells llegeix un discurs: Se'ns fa difícil avui reconèixer les persones i autoritats que surten a les imatges. Molt probablement en aquestes o en les imatges que seguiran en la benedicció, molts d'ells siguin els integrants del comitè executiu que cita la revista *La Comarca* (27.9.1913): Josep Barangé, Antoni Cunillera, Esteve Riera, Jaume Estrada, Josep Coma, Manel Puntas, Bonaventura Viladecans, Miquel Blanxaret, Francesc Torras, Jaume Serra, Josep Pibernat, Francesc Ribas, Dr. Onofre M. Biada, Joan Verdaguer, Fèlix Fages i Antoni Argila, a més de l'alcalde en Josep Tardà. Els terrenys on s'edificaria l'edifici es varen comprar a en Ramon Sobrevia i l'arquitecte designat fou Josep M. Miró i Gimbarrau.¹⁸

¹⁷ Hi ha referències d'aquest tipus de ball tant per la Festa Major del barri de Gràcia de Barcelona, com també de Badalona.

¹⁸ MONJA, Paco: «Fundació Hospital Asil de Granollers 1923-1998. 75è aniversari de l'edifici històric». *Revista del Vallès*. [Extra Nadal 1997], pàg. 11.

Però, segons *El Vallès Nou* (13.9.1914), a la benedicció hi assistiren tota una serie de personalitats: «Comença l'acte amb un hermós parlament del President de la Junta D. Francesc Ribas, seguei una memòria del Secretari Sr. Serra i Dachs, parlà el diputat Sr. Fages que portaba la representació del President de la Diputació provincial Sr. Prat de la Riba), feu un magnífic discurs el DR. Valentí Carulla, Rector de la Universitat de Barcelona qui presidia l'acte; el Dr. D. Onofre Mª Biada, Rector Arxiprestre de Granollers i Degà del Vallés en representació del Molt il·lustre senyor Vicari Capítular, beneí la pedra dirigint sentides paraules al números concurs i finalment l'Alcalde Sr. Tardá, remercià a la Junta per els treballs que ha portat a cap, agraint als convidats i demás concurrents la seva assistència. Totes les persones i representacions allí congregades firmaren l'acta qu's posá dins la pedra junt amb periódics locals i's dona l'acte acabat». L'esmentada publicació segueix amb els noms d'alguns altres assistents: «el Diputat provincial Sr. Isamat, D. Pere G. Maristany Compte de Lavern; el Sr. Puig i Alfonso i el Dr. Mesa regidors de l'Ajuntament de Barcelona i el Sr. Frederic Swartz».

El Dr. Carulla, a més de rector de la Universitat de Barcelona era inspector General d'Hospitals.¹⁹ Al documental, és el personatge més fàcil d'identificar dels presents, amb una poblada barba, igual que també es reconeix en Francesc Ribas. Probablement, el capellà que parla i, al qual ningú sembla prestar atenció sigui el Dr. D. Onofre M. Biada. Sobre la taula de les autoritats es distingeix perfectament el cilindre que s'introduirà a la primera pedra.

Panoràmica de quasi 360° dels assistents a l'acte: Potser les imatges més boniques de tot el film. Cal mirar el que queda en primer terme: el cos de la Creu Roja –amb l'uniforme–, ja operativa en aquell moment a la ciutat i que en una fotografia de 1904 ja apareix amb el mateix tipus de vestimenta i la mateixa bandera; la Guardia Cívil, els convidats a l'acte amb el seu vestuari que permet identificar perfectament els diferents estaments socials; petits detalls com els nens, a la seva... jugant a terra. També són interessants i una delícia les imatges de segon terme: un cotxe luxós, probablement de les autoritats, tartanes, gent asseguda, nens jugant i una parella –que apareix a pràcticament tota la

¹⁹ Segons *La Vanguardia* (11.9.1914), el doctor Carulla aprofità la vinguda a Granollers també per visitar les Escoles Nacionals i l'Hospital existent. Després es dirigí cap al Figaró per a visitar, també, les seves escoles.

panoràmica– festejant i collint floretes. Poc es podien pensar que espectadors actuals se'ls mirarien amb tant deteniment!

Benedicció de la primera pedra del nou hospital i asil: L'acte fou el 5 de setembre i a les 4 de la tarda. L'Hospital no s'inauguraria definitivament fins al 25 de juliol de 1923. A les imatges es pot veure tot el parament, amb un trípode enramat per a la col·locació de la pedra, amb els obrers que ho feien físicament en primer terme i també, amb els «prohoms» locals que propiciaren aquest equipament.

A finals de juliol i segons consta a *El Vallès Nou* (2.8.1914), la Junta de Reforma de Granollers i Construcció del Nou Hospital-Asil adjudicà provisionalment els treballs de fonamentació de l'edifici al senyor Felip Baixeras, i a mitjan agost ja hi estaven treballant. No sabem si aquest empresari es reservà el privilegi de posar ell mateix la pedra a lloc; si fos així seria una de les persones que surten treballant.

Foren moltes les persones anònimes que assistiren a l'acte de la col·locació de la primera pedra, però, gràcies el setmanari *El Vallès Nou* s'han conegut algunes de les presències femenines: «*Per a coneixement de les interessades i amb molt gust per part nostra tenim la satisfacció de manifestar que les senyoretetes que s'oferiren a la Junta de construcció del Nou Hospital-Assil per a vendre postals a benefici de dita construcció, logran recullir per aquest fi més de noucentes pessetes foren les Senyoretetes: Anita Anfres, Magdalena i Maria Lluïsa Anglés, Maria Assumpció Batista, Montserrat Canal, Teresita Camarasa, Montserrat Assumpció i Mercés Clapés, Maria Cunillera, Mercés Farrás, Blanca Fortuny, Mercés Freixa, Glòria Iglesias, Maria Marcó, Maria Margarit, Lola March, Pepeta Paituvi, Margarida Parellada, Lola i Carolina Parera, Anita Pibernat, Angelina Puntas, Amelia Sala, Rafaela Sala, Mercés i Manuela Serra, Lola Tintó i Leoncia Villarubia. A totes elles deu restar obligada no sols la mentada Junta sino tot granollers per l'alegre i simpàtica nota que amb sa presència donaren al acte i per les pessetes recullides per als pobres malalts i desvalguts*».

Las carreras internacionales de Bicicletas son ganadas por J. Magdalena: per la descripció «*Sortida de la cursa de bicicletes, pla de la carretera amb els ciclistes apropant-se, arribada a*

154 També es poden veure una imatges del pas de la cursa pel centre de la ciutat, en concret, un tram de la plaça de Maluquer i Salvador. S'hi poden veure unes paradetes de fira. Són divertides les imatges del pas d'una moto amb sidecar que fa les funcions de vehicle d'assistència.²⁰

Es diu que el ciclisme és un dels primers esports considerat com a tal, si no el primer, i que a principis del segle XX a Catalunya hi havia molta afecció a la bicicleta. Això queda reflectit en el programa de la Festa Major. El divendres 4 de setembre es fan carreres ciclistes: «*campeonato local*» en què es concedeixen «valiosos premios». El diumenge dia 6 es fan les «*internacionales*» i comporten «varios premios en metálico». Aquestes carreres són les que surten al film i guanyades per J. Magdalena, un dels pioners del ciclisme a Catalunya i que va ser un destacat participant a la primera Volta ciclista a Catalunya el 1911. Tota una celebritat!

En el diari *El Diluvio* (9.9.1914) trobem la ressenya de la cursa: «*Con motivo de la fiesta mayor de esta poblacion se organizó una importante carrera de bicicletas. El recorrido era de 60 kilometros o sea dos veces el circuito Granollers, Llíssá d'Avall, Llíssá de Munt, Santa Eulalia, Bigás, L' Ametlla, La Garriga, Las Franquesas y Granollers (...)* Por categorias resultó vencedor Magdalena en la primera sobre máquina Montpeó: Villanueva en la segunda con máquina Sanromá, y en tercera resultó vencedor Guinovart sobre Semper.»

Després de les imatges de la cursa apareixen uns quants fotogrames, tenyits de groc i amb la paraula «Fi» en català. Semblen afegits posteriorment.

²⁰ Josep Escobar també va dibuixar, des d'un altre angle, la mateixa plaça anomenada popularment de can Sínia, i situa en el lloc on estava, també, el cinema Edison (amb una sola «s»), un dels primers cinemes estables de la ciutat. Vegeu: *La Gralla*, 14.9.1924.

En Pepitu de can Percala

Identificar persones de films reculats en el temps és una mica difícil, si no són personatges molt coneguts i dels que n'existeixen altres imatges o documentació. A vegades hi ha sort i algú identifica algun familiar. Precisament això és el que ha passat a *Granollers, Festa Major 1914*. Durant molt temps la cara d'un nen, més aviat un adolescent, amb ulls de pillet, ens perseguia com a espectadors, a través de les diverses parts de la cinta: se'l veia un moment aplaudint a l'arribada de l'Orfeó Català al Cinema Mundial; destacava, vestit de fosc, en mig de la mainada mentre la gent ballava sardanes; a l'envelat de la societat L'Alhambra, barrejat entre balladors i balladores, i mentre les autoritats que presidien l'acte de la col·locació de la primera pedra anaven parlant, ensenyava una gaveta. Després, en l'acte culminant de col·locació de la primera pedra, pren el protagonisme, amb les seva eina de paleta i anima –mirant directament a la càmera– a aplaudir. També el trobem a la sortida de la cursa de bicicletes... El més sorprenent és que de més gran no volia que el fotografiessin! Una de les poques fotografies d'adult conegudes correspon a una imatge d'estudi feta, a petició de la seva esposa, quan ja s'havien casat.

En Josep Gratacòs i Peicasat, en *Pepitu de can Percala*, havia «nascut amb el segle». Tenia 14 anys quan es va deixar fascinar per la presència dels operadors de la Gaumont que enregistraven cinematogràficament els principals actes de la Festa Major. El motiu d'en «Percala» li venia del pare. Aquest, en comptes de portar una armilla amb folre de seda al darrera, en portava una amb folre de percala (el teixit de cotó de menys qualitat que la seda i, més que la cretona, utilitzat en la confecció de roba interior) i és que a mercat havia comprat una peça d'aquest tipus de roba i tota la família n'anava vestida. S'havia d'amortitzar!

La família procedia de Sant Feliu de Guíxols, d'on va marxar a causa de la crisi del suro per instal·lar-se primer a Granollers, quan en Pepitu tenia uns 10 anys, i després, amb els fills ja gambats, al carrer de la Riera de Canovelles.

El motiu del pare passà al seu fill. En deixar els estudis es va dedicar a fer, primer d'aprenent i després de paleta, la feina que se li veu fer a la pel·lícula. S'explica que ho feia tot d'una casa, des dels fonaments o pou, a l'obra o la lampisteria, excepte la fusta. De més gran va fer de pagès i tenia una mica de bestiar. També

era músic –tocava en algunes orquestres de la rodalia–, a més de ser pintor afeccionat. Li agradaven les innovacions tecnològiques i tenia prou manetes per construir-se fins i tot una ràdio (no és estrany que durant la Festa Major de 1914 seguís tot el dia els representants de la Gaumont!). A més de tot això Josep Gratacòs era militant d'ERC i va ser alcalde accidental de Canovelles del 25 de maig de 1933 fins al primer de febrer de 1934.²¹

Gràcies a la seva família sabem que fins aproximadament l'any 1955, la pel·lícula de 1914 es va projectar al cinema Majèstic de Granollers cada Festa Major. Concretament, el dilluns, i en un programa especial de cinema en què es passaven les grans estrenes d'aquells dies, més aquest documental. Probablement, la projecció es feia al cinema Majèstic, perquè just després de la Guerra Civil i durant uns quants anys, el cinema Mundial s'havia utilitzat com a església en haver-se malmès la parròquia de Sant Esteve. L'església es va reobrir el 1946 i el Mundial va reprendre les seves sessions de cinema.

El senyor Massó del Cine (Joan Massó Patau) projectava el film. Havia treballat al cinema Mundial fent diferents tasques, des de músic fins a a portar la gerència de la sala. També va ser propietari del cinema Majèstic, amb el que es fàcil que *Granollers, Festa Major 1914* passés d'una sala a altra. La pista de la pel·lícula; es perd a mitjan anys cinquanta. La família la reclamà un parell de vegades, i li respongueren una vegada que la cinta estava malmesa, i una altra, que s'havia perdut.

En *Pepitu de can Percala* mira constantment a la càmera, com volent dir: aquíestic jo! Les imatges ens el retornen amb esperit viu i inquiet. Moltes coses es poden dir d'aquesta pel·lícula, però petites històries familiars transcendeixen el pur interès cinematogràfic per passar a ser una memòria en imatges de la societat granollerina de 1914. Tant de bo es pogués saber la petita història personal dels nens i les nenes, i dels adults que es veuen i saluden al llarg del film, o de la parella que festeja, aliena a la festa de l'Hospital: «(més enllà del fora de camp, es besen.) Un petó que no va ser notícia per a les *Actualidades Gaumont*».²²

²¹ *Vegeu Diccionari biogràfic dels alcaldes del Vallès Oriental*: <http://www.museugranollers.org/alcaldes>.

²² BOTEY, Lambert: «Granollers, Festa Major 1914 (*Una pel·lícula en blanc i blau*)». *El 9 Nou*. Granollers, 27.8.2004.

Un final fel·liç...

El Vallès Nou (13.9.1914) acabava la crònica de la Festa Major amb aquestes paraules: «...la benedicció de la primera pedra dels nous edificis per al Sant Hospital-Assil, i'l concert de l'Orfeó Català han sigut les notes culminants d'aquesta Festa Major, les que li han donat el tó de novetat i vida, perquè en festes d'aquestes, de les de cad'any, lo culminant, lo esperat, es lo nou, lo emocionant, lo que s'aparta de sempre».

La restauració del film *Granollers, Festa Major 1914* fou possible gràcies al suport de l'Ajuntament de Granollers / Hemeroteca Municipal Josep Móra de Granollers. Es va realitzar durant l'any 2003, a partir d'un únic material conservat; una còpia de projecció de l'època, en suport nitrat del fons cinematogràfic de la Filmoteca de Catalunya, col·lecció Miquel Porter i Moix. Film «salvat» per a Granollers perquè els responsables municipals foren receptius i sensibles a la preservació d'aquesta petita joia del patrimoni cinematogràfic de la ciutat.

Podríem dir que *Granollers, Festa Major 1914* ha tancat el cercle que tot historiador del cinema voldria per a totes les pel·lícules conservades i que han aconseguit arribar fins a nosaltres. Tant de bo es puguessin identificar, estudiar i preservar molts més films!

**Josep Calle,
Rosa Cardona,
Jordina Medalla i
Iolanda Ribas**

APÈNDIX:

«L'Any 1914 és l'any de l'Orfeó Català. I el primer de la guerra europea, aquell carnatge que no acabà fins el novembre del 1918. Quina febre tots aquells anys! Quina febre, i quins negocis! I quina ànsia, aquells primers dies, quan els exèrcits alemanys devastaven les ciutats i viles belgues camí de França i ens feien témer que baixarien Pirineus avall!...Nosaltres fèiem festes i saraus, però el pensament se'ns envolava a les regions on els homes es combatien i es mataven com a feres.

Aquell any es posà la primera pedra del nou hospital i asil; en Marià Puig, empresari del Mundial Cine, féu venir un equip de la casa Gaumont per a filmar un documental de la festa, que després fou exhibit repetidament; i en aquest mateix cinema, aquells dies hauríeu pogut veure –per quinze cèntims!– dues pel·lícules quilomètriques, que segons sembla eren les millors en aquell temps –i les de mes durada– i no recordem quantes atraccions, que també devien ésser cosa bona. I tot, com hem dit, per quinze cèntims miserables.

A casa publicàrem un programa anunciador amb un treball del nostre pare: un historial de la festa major d'ençà que aquesta, en lloc de fer-se pel desembre, com s'havia fet fins l'any 57 del segle passat, es celebrava els primers dies de setembre. L'any següent, també en el programa de la festa major, es publicaren uns 'Apunts per a la història local', recollits pel mateix autor.

Però hem començat dient que la festa de l'any 14 fou la de l'Orfeó Català, com així fou en efecte. La primera de les masses corals de Catalunya, que feia poc havia anat a Londres i a París, en una excursió triomfal, vingué a Granollers el dia 6 de setembre d'aquell any.

Amb l'amic Ignasi Mendo, president de L'Alhambra i aragonès (de Monzón), i amb els qui formaven la junta de la societat, ja de l'any abans veníem preparant el gran esdeveniment. D'antuvi havíem pensat que l'Orfeó Cantaria en l'envelat de la societat, però el mestre Lluís Millet, que vingué abans per a veure l'emplaçament, considerà que aquell projecte no era realitzable si no podia ésser interromput el trànsit rodat per la carretera. Sortosament, era present a aquella entrevista l'alcalde En Josep Tardà, que va oferir-

se en nom de l'Ajuntament, i a l'instant fou decidit que l'Orfeo vindria i donaria el concert al Mundial Cine, que aquell mateix any s'havia inaugurat. Quina pensada ! Perquè a l'hora que l'Orfeo va arribar a la vila, en voleu d'aigua!... Va caure una xafegada tan forta, que els orfeonistes hagueren de romandre prop d'una hora en els vagons del tren especial amb el qual havien vingut, ningú no pogué acudir a rebre'ls i l'envelat quedà...com passat per aigua. Quan la pluja va minvar, l'Orfeo desfilà pels carreres plens de fang i de bassals d'aigua; però aquella tarda assistírem a una de les festes de més qualitat de què hem gaudit a Granollers. I la sala del Mundial fou insuficient per la gran gentada que s'hi aplegà i la molta que quedà fora.»

Amador GARRELL I ALSINA: Granollers Vila Oberta.
Barcelona: Miquel Arimany, 1960. pàg. 227 i 228.
[Capítol IX, La Festa Major]

Programa Oficial

de las fiestas que se celebrarán
los días 1, 2, 3, 4, 5 y 6 de
septiembre próximo

Martes, día 1

A las 12 : Repique general de campanas y
Tronada.

A las 19 : Iluminación general eléctrica y So-
lemnes Completas en la Iglesia parroquial.

Miércoles, día 2

Pasacalles por Gigantes y Enanos, durante
los días de las Fiestas.

A las 8 : Reparto de bonos a los pobres, en
las Casas Consistoriales.

A las 10 :

:: OFICIO SOLEMNE
con asistencia del Excmo. Ayun-
tamiento, corriendo el sermón a
cargo del canónigo de la Catedral
de Barcelona, Dr. D. José POR-
TOLÉS.

A las 12 : **Tronada** y **Sardanas**, por la cobla
«Nova Armonia», de La Bisbal, en la plaza
de la Constitución.

A las 15 : **Balle** en la sociedad coral «Amigos
de la Unión».

A las 16 : **Función teatral** en «La Unión Li-
beral», representándose las zarzuelas *El
potro salvaje* y *Eva*.

A las 17 : Entrega de prendas de vestir a los
niños de la Casa Infancia : **Sardanas** en
la plaza de la Corona.

A las 22 : En «La Unión Liberal» se pondrán
en escena las zarzuelas *El amigo Melquita-*

des y La princesa del dollar : En el «Casino de Granollers», la comedia en tres actos
El orgullo de Albacete.

A las 23 : **Bailes** en los «Amigos de la Unión» y en el entoldado de «La Alhambra».

Jueves, día 3

A las 10 : **Solemne Oficio**, asistiendo también el Excmo. Ayuntamiento, con sermón por el mismo orador sagrado.

A las 11 : **Danza**, en «La Unión Liberal» : **Baile**, en «La Alhambra» : **Ball de deu** en los «Amigos de la Unión».

A las 12 : **Tronada** y **Sardanas** en la plaza de la Constitución.

A las 15 : **Conciertos** en el «Casino», «Unión Liberal», Café Nuevo y Coro.

A las 16 : **Fuegos Japoneses** en la plaza de la Constitución.

MATCH DE FOOT-BALL

en el campo del *G. F. C.*

A las 17 : **Ball de Rams** en «La Alhambra», a beneficio del Hospital y Asilo : **Bailes** en el «Casino», «Unión Liberal» y «Amigos de la Unión» : **Sardanas** en la plaza de Verdguer.

A las 23 : **Ball de Rams** en «La Unión Liberal» : **Bailes** en las demás sociedades.

Viernes, día 4

A las 15 : **Conciertos** en las sociedades.

A las 16 :

CARRERAS CICLISTAS (CAMPEONATO LOCAL)

concediéndose valiosos premios.

A las 17 : **Ball de Rams** en el «Casino», a beneficio del Santo Hospital y Asilo : **Bailes** en «La Unión Liberal», «La Alhambra» y Coro : **Sardanas** en la plaza del Cuartel.

A las 21 :

CASTILLO DE FUEGOS ARTIFICIALES

en el cruce de las carreteras
de Barcelona a Ribas y de
Masnou a Granollers.

A las 22 : **Función teatral** en el «Casino de
Granollers», representándose la opereta
Los Quéqueros : **Bailes** en las demás so-
ciedades.

Sábado, día 5

A las 15 : Inauguración oficial del Laborato-
rio Químico Bacteriológico de este Partido.

A las 16 : Colocación de la primera piedra del
nuevo Hospital y Asilo.

Conciertos y Bailes, tarde y noche, en el
«Casino», «Alhambra» y «Unión Liberal».

Domingo, día 6

A las 10 :

CARRERAS CICLISTAS (INTERNACIONALES)

con varios premios en metálico.

A las 15 : **Concierto** en «La Unión Liberal».

A las 16 :

GRAN CONCIERTO por el "ORFEÓ CATALÀ"

de Barcelona, en el «Mundial Cine».

Sardanas, las noches del 2, 3 y 4, en la plaza
de la Constitución.

Sesiones de Cinematógrafo y Atracciones,
todos los días, en el «Royal» y «Mundial
Cine».

Granollers, Agosto de 1914

La Comisión

Las orquestas *La Catalana*, *Senoras* y *La Moderna*,
de este villa, *Orquestras*, y la *Filarmonica*, de San Celoni, son
las encargadas de los programas del «Casino», «La Unión
Liberal», «La Alhambra» y el coro «Amigos de la Unión».